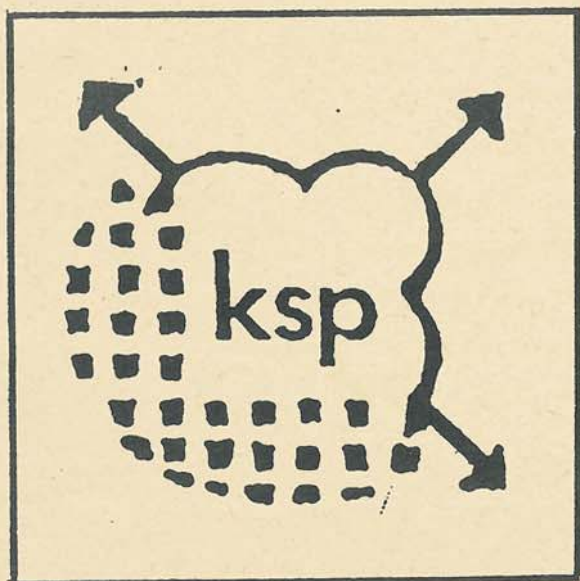
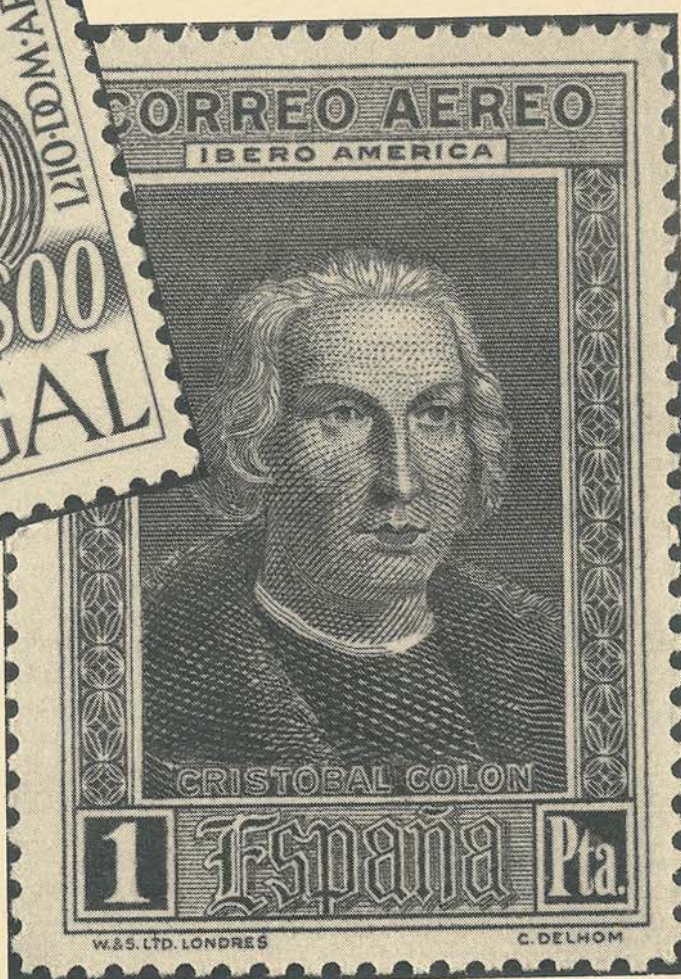

IBERIA

kontaktgroep
spanje ~ portugal

Van het secretariaat

Op zaterdag **6 februari 1999** zal de jaarlijkse ledenvergadering plaatsvinden in de parochiezaal van "St. Jozef", Kerklaan 9 te **Bennebroek**.

De zaal is vanaf 10.00 uur beschikbaar.
Aanvang van de ledenvergadering : 11.00 uur.
Koffie en/of frisdrank is aldaar aanwezig.

De vergadering ziet er als volgt uit :

1. Opening;
2. Ingekomen stukken;
3. Bestuursmededelingen, verkiezing volgens rooster van enkele bestuursleden, t.w.:
  - Hans Vinkenburg, penningmeester *
  - Wietze Hoogeveen, veilingadministrateur *
  - Jan de Lange, commissaris ** deze heren stellen zich herkiesbaar voor de bestuursfuncties.

Wilt u zich verkiesbaar stellen voor één van deze functies, stuurt u dan een berichtje aan het secretariaat.

4. Vaststelling contributie; het bestuur stelt voor om het contributiebedrag **niet** te wijzigen (fl. 35,-- per jaar);
5. Rondvraag;
6. Sluiting.

Bennebroek ligt langs de provinciale weg Sassenheim - Haarlem (vlak voor Heemstede). Vanuit station Haarlem en Leiden te bereiken met bus 50 en 51. Uitstappen in CENTRUM BENNEBROEK (bushalte "Oude geleerde man"). Dan langs de Bennebroekerlaan en Meerweg, eerste straat rechts (Kerklaan), het huis rechts van de kerk.

Ook tijdens deze ledenvergadering vindt de gebruikelijke veiling plaats (de kavellijst wordt half januari 1999 toegezonden). Schriftelijk bieden: de leden die niet in de gelegenheid zijn de ledenvergadering bij te wonen, hebben de mogelijkheid om schriftelijk te bieden. De biedbriefjes dienen uiterlijk een dag voor de veiling aanwezig te zijn bij de veilingadministratie.

Volgende bijeenkomst(en)

De volgende bijeenkomsten worden gehouden op :

zaterdag 17 april 1999 te Utrecht

zaterdag 25 september 1999 te Utrecht

zaterdag 20 november 1999 te Utrecht (Spaanse dag!)

Contributie 1999

Bijgaand treft u de acceptgirokaart aan inzake de contributie voor het nieuwe jaar (1999). Het bestuur verzoekt u het verschuldigde bedrag zo spoedig mogelijk over te maken.

Veilingmateriaal gevraagd!!

Aangezien de veilingmeester op het ogenblik een tekort heeft aan goed veilingmateriaal, verzoeken wij de leden voor de volgende veiling(en) wat materiaal (Spanje en Portugal) ter verkoop aan te bieden!!

Iberia evenementen agenda

In deze rubriek vestigen wij graag uw aandacht op grote nationale- en internationale tentoonstellingen en evenementen die georganiseerd worden m.b.t. de SPAANSE en PORTUGESE filatelie, zowel in binnen- als buitenland. Wellicht kunt u deze informatie gebruiken bij het plannen van uw volgende (vakantie-)reis. Als u bijdragen voor de agenda hebt, kunt u deze insturen aan Hans Vinkenborg. Wij vragen met nadruk nogmaals aan de 'Portugees' georiënteerde leden om bijdragen; zolang wij van hen geen bijdragen ontvangen, blijft de agenda hoofdzakelijk 'Spaans' georiënteerd. Hebt u belangrijke informatie, deel dat dan met de andere leden!!

1998

18 tot 21 december 1998

Feria y Exposición Filatélica : FILATELIA '98, te houden in het Palacio de Exposiciones y Congresos te Madrid. Nationale tentoonstelling met

bijzondere aandacht voor de Spaanse briefkaarten (125 jaar in gebruik) en aan Velázquez (400ste geboortejaar). Attentie : de data zijn gewijzigd naar 18 tot 21 december!

1999

9 tot 17 april 1999

Exposición Filatélica Nacional : EXFILNA '99, te houden in Zaragoza, in de Sala Multiusos del Auditorio de Zaragoza. Nadere gegevens ontbreken nog.

20 november 1999

In navolging op de zeer succesvolle Portugese dag van KSP, die onlangs is gehouden, zal nu op deze dag een bijeenkomst plaatsvinden geheel gewijd aan Spanje! Nadere gegevens volgen.

2000

7 tot 15 oktober 2000

Grote filatelistische wereldtentoonstelling ESPAÑA 2000, te houden in Madrid onder auspiciën van de FIP in het Pabellón de Cristal de la Casa de Campo de Madrid. De tentoonstelling is gewijd aan het feit dat Spanje 150 jaar postzegels gebruikt en aan nog niet bekend gemaakte onderwerpen. Er zal een tentoonstelling met tussen de 3.000 en 4.000 kaders worden gehouden, een wedstrijd in alle klassen, er zijn commerciële stands, promotie, etc. Dit wordt een grootse en belangrijke filatelistische gebeurtenis; blokkeer deze data vast in uw agenda!!

Vraag en Aanbod

Vraagbaak

In de rubriek 'vraagbaak' kunt u vragen of problemen aan de leden voorleggen waarop u zelf geen antwoord weet, bijvoorbeeld vragen m.b.t. zegels, stempels, literatuur etc. etc. Het staat vanzelfsprekend niet vast dat uw vraag of probleem zal worden opgelost, maar niet geschoten is altijd mis!

Deze rubriek vraagt uw actieve participatie: zonder uw inzendingen en reacties op de vragen zal deze rubriek niet tot bloei kunnen komen! Uw reactie wordt dus zeer op prijs gesteld.

De heer P.J.C. Dik wil graag geïnformeerd worden over de keur- en firmastempels op de achterzijde van Spaanse zegels. Wie kan hierover iets vertellen.

Gaarne uw reactie via de redactie, Postbus 68, 6860 AB Oosterbeek.

De groene 'Ceres 2 Escudo'-zegel

De vraag van de heer J.J. Simonis te Utrecht in de vorige IBERIA betreffende de groene 2 Escudo Ceres-zegel brengt ons weer eens naar dat verrassende, uitgebreide en mysterieuze verzamelgebied van de Ceres-uitgave.

De verwarring over deze 2 Escudo kleur is te danken aan de Heren Oliveira Marques, Simões Ferreira en Santos, de specialisten op dit gebied, die de bron van gegevens zijn voor de algemene catalogi van Yvert en Michel en deze laatsten zijn in hun beperkte noteringen onbruikbaar voor de Portugal specialist; niet alleen voor de Ceres-zegels trouwens.

De verwarring begint bij Santos. De 2 Escudo staat vermeld als uitgave in de periode **1917 - 1922**:

- nummer 256 (Santos) - 2 Escudo verde cinzento escuro op **Liso**-papier met tanding 12 : 11 1/2;
- en (ook) nummer 256 (Santos) op **Lustrado**-papier tevens met tanding 12 : 11 1/2:
  - a: 2 Esc. verde cinzento escuro;
  - b: 2 Esc. verde cinzento;
  - c: 2 Esc. verde cinzento claro.

Foutief wat datering betreft. Nummer 256 a, b en c werden in 1924 - 1926 uitgegeven. Bij Santos werden dus de 'Liso'-type van 1921 en de 'Lustrado'-types als één nummer vermeld in de grijs-groene kleur.

Simões Ferreira, de meest betrouwbare specialist vermeldt echter de 2 Escudo als twee aparte uitgaven:

nummer 251 : 2 Escudo verde escuro op **Liso medio** papier met tanding 12 : 11 1/2 uit de 1921 - 1922 serie;

nummer 292 : 2 Escudo verde cinzento escuro op **Lustrado**-papier met tanding 12 : 11 1/2 uit de 1924 - 1925 serie;
nummer 292a : 2 Escudo verde cinzento op **Lustrado**-papier ook met tanding 12 : 11 1/2 en uit de 1924 - 1925 serie.

Waar Santos dus overal het grijs bij de 2 Escudo betreft, geeft Ferreira dit alleen aan bij nummer 292.

Núcleo geeft aan nummer 292 als groen en grijs-groen (verde, verde cinzento) en nummer 251 als verde escuro (donker-groen). Núcleo baseert zich grotendeels op de Simões Ferreira gegevens. Zijn de drie catalogi het eens over de grijze versie van de Lustrado, men is oneens over de grijze Liso.

Wellicht kan Oliveira Marques de zaak verduidelijken.

Met de 'Portaria' van 31 maart 1921 werd in de enorme papier-malaise de 2 Escudo Liso voorgeschreven met een Cinzento Escuro (donker grijze) kleur. In juni 1921 werden 900.000 stuks gefabriceerd met de afwijkende 'verde escuro' kleur. Dus hier duidelijk overeenstemming met Núcleo/Ferreira.

In 1924, met 'Portaria 3975', werd op 1 april een 2 Escudo voorgeschreven in 'flessen-groen' en wel voor geregistreerde brieven naar de koloniën met dubbele porto. Normaal registratie-tarief naar de koloniën was 1\$20.

In juli 1924 kwam er een afwijkende kleur uitvoering op deze 'Portaria' (wettelijk voorschrift) : 720.000 stuks in verde cinzento escuro op Lustrado-papier.

In september 1925 volgden op Lustrado-papier : 360.000 stuks in verde escuro en in januari 1926 360.000 stuks in (tevens) verde escuro.

In het Ceres-overzicht vermeldt Marques echter 1.440.000 Lustrado-zegels in de periode 1924 - 1926 met als kleur 'verde cinzento escuro'!

De grote meester zelf was dus ook in verwarring.

Concluderend kunnen wij dus stellen dat de Liso 1921 2 Escudo volgens Núcleo/Ferreira/Marques donker-groen was en volgens Santos donker-grijs-groen; en dat de 1924 - 1926 drie uitgaven volgens Santos/Ferreira grijs-groen, volgens Núcleo en de verwarde Marques groen en grijs-groen in donkere tint waren.

Het beste is de 2 zegels erbij te nemen in veelvoud en meteen valt dan de kleuren schakering op; van leisteengrijs tot donker-groen met allerlei tinten er tussen.

In feite dus 4 uitgaven in 1921, 1924, 1925 en 1926 in chaotische jaren, met diverse kwaliteitsproblemen bij de Casa da Moeda, die de Posterijen tenslotte naar de 'London-Ceres' uitgaven brachten. Daarbij nog eens de weersinvloeden op de kleuren en vandaar de kleurverschillen en de verwarring ten heden dage.

De Ceres-zegels blijven een bron van studieplezier.

Jan van Gerwen.

Vasco da Gama opdruk : '1924-1925 2\$00'

De Vasco da Gama overdruk in 1926 was bedoeld als een vrijwillige bijdrage bij de pakketpost-frankering, met het doel een monument op te richten voor de zeeheld die in 1924 het 4e eeuwfeest kende van zijn dood.

Naast de twee zegels in Portugal verscheen er ook op de Azoren (3 stuks: een 2\$00 op 10 Reis, een 2\$00 op 100 Reis en een 2\$00 op 150 Reis) en Madeira (een 2\$00 op 10 Reis) zegels in dit kader.

Dit alles onder auspiciën van de Sociedade de Geographia van Lissabon. Een privé uitgave zonder postale betrekking. Door Santos (en dus ook Yvert) als postzegels erkend, door Ferreira terecht als 'Vinheta' gekwalificeerd en door Marques volkomen genegeerd.

In Moçambique en India werd in 1924 - 1925 wél een officiële herdenking van Vasco da Gama's 4e eeuwfeest uitgebracht. Een Indiase nieuwe zegel en een Ceres 80 Ct. overdruk op Moçambique. Dit dus wel als postzegel en nie bes emd voor he monumen .

Jan van Gerwen.

Bestellingen van de boekenlijst

Langs deze weg willen wij graag nogmaals de in november jongstleden toegezonden boekenlijst onder uw aandacht brengen. Deze lijst (en de daarin gemelde all-in prijzen) blijft nog tot najaar 1999 geldig. Inmiddels hebben reeds een flink aantal leden gebruik gemaakt van de mogelijkheid om via de vereniging boeken en/of catalogi te bestellen. Zoals u in de bijeenkomst van 28 november 1998 heeft kunnen vernemen, worden deze activiteiten gecoördineerd door Hans Vinkenburg die de bestellingen verwerkt en u in de meeste gevallen nader kan informeren over de inhoud

van de boeken. U kunt hem telefonisch bereiken op 023-525.6681 ('-avonds) of per E.mail op het 'adres' javborg@ibmail.nl. De bestelprocedure staat op de voorzijde van de boekenlijst. Houdt er wel rekening mee dat de meeste boeken in de Spaanse taal zijn geschreven, zodat enige basiskennis van de taal gewenst is.

Tot dusverre hebben de meeste bestellingen betrekking op de 4 eigen publicaties van KSP waarvan de eerste oplage inmiddels bijna geheel is uitverkocht (bestelbaar onder de nummers 001 t/m 004).

Daarna komen de Spaanse catalogi van Edifil (bestelbaar onder de nummers 053 t/m 061). De Afinsa-catalogi (nummers 080 t/m 084) zijn beduidend minder in trek. De algemene, hoofdzakelijk Spaanse literatuur mocht zich nog maar in beperkte mate in uw belangstelling verheugen. Zoals u in de vorige IBERIA werd verteld, heeft deze service 2 doelstellingen :

- Het bevorderen van de studiezijn onder de leden, en
- Het steunen van de vereniging d.m.v. de aankopen (want op ieder boek is een kleine opslag gelegd die de vereniging ten goede komt.

Nogmaals wijzen wij u erop dat u het aankoopbedrag vooruit moet betalen!!

Vandaar ook dat wij als slagzin hanteren *"Door boeken te bestellen, verrijkt u uw kennis en steunt u KSP"*. Wij danken de leden die tot dusverre hun bestellingen plaatsten. Mocht u nog niet aan een bestelling zijn toegekomen, dan heeft u alsnog de gelegenheid om dit nu te doen. Wij zien uw bestelling met zeer veel belangstelling tegemoet.

Hans Vinkenborg

Jaarverslag Secretaris 1997

ALGEMEEN

In 1997 was het 10 jaar geleden dat onze contactgroep werd opgericht. Veel leden van het eerste uur zijn nog steeds lid.

BIJEENKOMSTEN

In 1997 werd het 2e lustrum met twee speciale bijeenkomsten gevierd. Op 12 april 1997 kwamen wij bijeen in Utrecht voor een jubileumbijeenkomst met aansluitend een receptie en op 25 november 1997 namen wij met een aantal kavels deel aan een propaganda-tentoonstelling in Veldhoven.

Verder werden nog twee normale bijeenkomsten gehouden.
Het aantal aanwezigen varieerde sterk van 13 tot 25.

BESTUUR

Het bestuur kwam tweemaal bijeen waarbij gesproken werd over de jubileumviering, het maken van meer reclame voor onze vereniging en het (nog) aantrekkelijker maken van de bijeenkomsten.

IBERIA

IBERIA verscheen vier maal en had weer een zeer gevarieerde inhoud.

LEDENBESTAND

Op 1 januari 1997 was het aantal leden 89. Vier nieuwe leden meldden zich aan, terwijl 8 leden door overlijden/verhuizing/ziekte werden afgeschreven.

Op 31 december 1997 telde onze vereniging 85 leden, waarvan 5 bijzondere.

Henk Veen

NIEUWE PORTUGESE NÚCLEO CATALOGUS 1999

Deze nieuwe catalogus is in alle opzichten nieuw. Dat is al duidelijk aan de buitenkant te zien :

De laatste 1998 editie was 14.8 x 20.8 cm. Deze nieuwe uitgave is 16.3 x 23.0 cm. Ook het aantal bladzijden is fors toegenomen : van 376 naar 519.

Het is een veel overzichtelijker geheel geworden; Er is veel minder "krampachtig bezuinigd" op de ruimte. Prachtige kleurenreproducties en een goed overzicht zijn een lust voor het oog.

Ook de herdrukken staan nu - in kleur - afgebeeld, onmiddellijk na de eigenlijke uitgaven.

In het verleden werd bij de eerste 830 catalogusnummers (vanaf 98) een meerwaarde in procenten uitgedrukt. In deze editie is er tot nummer 830 een onderverdeling gemaakt in drie categorieën :

- postfris zonder plakker (vanaf nr. 19);
- postfris met plakker;
- gestempeld.

Bovendien zijn er voor de eerste 58 nummers ook nog een aantal andere categorieën vermeld :

- twee zegels samen ('paartje');
- blok van vier;
- zegel op brief.

Overigens soms grote verschillen. De serie Hendrik de Zeevaarder (1894) had een meerwaarde van 300 %(!); dat is nu 400 % geworden.

Voor de Antoniuszegels (was 300 %) is de prijs open gelaten. De 1898 serie is nu 3 keer zoveel waard, tegenover 2 x zoveel in de vorige uitgave.

De verschillen blijven nogal enorm : een paar voorbeelden :

De opdrukken van 1911 waren 75 % meer. Nu bedraagt de meerwaarde 300 %. De meeste vergelijkingen verschillen niet veel van elkaar, maar er zijn wel enkele "uitschieters" : bv. nr. 281, de verschillende "correios" misdrukken en enige andere hoge waarden in die serie.

De eerste series (tot en met 67) worden ook nog eens voorafgegaan door extra informatie. Als we alle zegels van Portugal bekijken - in alle categorieën - dan is er een redelijk klein prijsverschil met vorig jaar :

+ 3.9 %.

Over het algemeen is de stijging bij ongestempelde groter dan bij gebruikt. De herdrukken gaan een kleine 5 % omhoog. Van de eerste portugese zegels (tot aan "Ceres") is de serie Don Luis I - van 1884-1887 - 8 % omhoog.

Er is ook een flinke stijging voor de Dom Henrique serie van 1894 (onder invloed van de Expo ?) : zo een 20 %.

Zoals altijd zijn er ook nu een paar "uitschieters" :

nr. 41, tanding 12 1/2 op Liso-papier : verdubbeling; evenals dezelfde zegel met tanding 13 1/2;

Nummer 235, tanding 15 : 14 op Liso-papier, is bijna 40 % omhoog.

Bij de Cereszegels valt ook niet zo veel te melden. De eerste serie (1912) is ruim 5 % omhoog. De tweede van 1917 : 12 % ongestempeld en 6 % gestempeld; de misdrukken gaan zo een 50 % omhoog; de verdere Ceresseries vallen weer terug naar 5 % (met uitzondering van de "Cartolinas", die 10 % hoger zijn;). Onverklaarbaar is de teruggang van de 2de onafhankelijksserie (1927) met 18 % ongestempeld en 10 % gebruikt.

In de vijftiger jaren is er een flinke stijging van de postfrisse zegels (10 tot zelfs 20 % - bv. 863-868 - weer Hendrik de Zeevaarder).

In de zestiger jaren is er één uitschieter : postfris 876-877 : 40 %.

Zeventiger jaren : uitschieter : 1251-1252 : 30 % postfris.

Vanaf nummer 1332 : geen echte waardevermeerdering.

De 'etiketten' (= Etiquetas) geven de gemiddelde stijging aan.

Bij de eerste blokken is een stijging van circa 10 % - daarna gemiddeld. De 'eerste dag envelopen' (FDC's) zijn gelijk in prijs gebleven. Alle andere zegels - van luchtpost tot het einde - geven de gemiddelde stijging aan.

De zegels van de Azoren (met "ondergebieden") en Madeira (met Funchal) geven het zelfde beeld als Portugal.

De herdrukken zijn niet achter de eigenlijke zegels afgebeeld.

Vanaf 1894 is ook de categorie "postfris zonder plakker" ingevoerd (behalve voor de Antoniuszegels). De waarde blijft hetzelfde als in de vorige uitgave. Er zijn een aantal fouten geslopen in de waarde aanduiding in de Azoren series tussen 1880 en 1883.

Bovendien heeft men nogal een "rommeltje" gemaakt van de waardebepaling van de Angra zegels.

Ook Macau vindt een plaats in deze catalogus. Hoogstwaarschijnlijk volgend jaar voor de laatste keer, in verband met de overdracht aan China. Daarna zal Macau wel terecht komen bij de koloniale catalogus. Voor dit portugese gebied zijn de prijsstijgingen nog kleiner dan voor Portugal zelf. De categorie "postfris zonder plakker" geldt alleen voor de serie van 1898 en daarna vanaf 1913.

De herdrukken zijn niet na de eigenlijke zegels afgebeeld.

Deze nieuwe catalogus kost fl. 59,-- (zie de verkooplijst van onze vereniging) en is een geweldige aanwinst op vele punten.

Een zeer goede aankoop.

J.C. Vanderstadt.

Eens even verder kijken

Als Spanje-verzamelaar probeer je je collectie compleet te krijgen. Ga je op een Catalogo Unificado af, dan krijg je ondermeer te maken met diverse typen zegels. Als voorbeeld neem ik Ed.nr. 75, welke voorkomt in tipo I en tipo II. Bestudeer je Catalogo Unificado Especializado dan gaat een andere wereld voor je open. Hierin worden niet alleen kleurverschillen, papiersoorten, plaat-/drukfouten etc. beschreven, maar ook de verschillende afstempelingen op zegels wat in de prijs tot aanzienlijke verschillen kan leiden. Enige voorbeelden welke in mijn bezit zijn, zal ik beschrijven.

Ed.nr. 12, de 6 C. rosa, staat gestempeld genoteerd voor 355 Pts. Heeft dit zegel geen punt na 'Correos', dan is de cataloguswaarde opeens 3.000 Pts.. Zo ziet men dat één puntje minder de waarde bijna 10X vermeerderd.

Ed.nr. 48, tipo I, staat genoteerd voor 40 Pts. in de gewone catalogus. Als dit zegel afgestempeld is met stempel 'Rueda de Carreta' nummer 45 (= Soria) dan is de waarde opgelopen naar 1.100 Pts.

Heeft zegel Ed.nr. 82 geen punt voor de '12' dan is de waarde 5.200 Pts. in plaats van 1.650 Pts.

Als laatste Ed.nr. 70. Dit zegel afgestempeld met stempel 'Rueda de Carreta' staat genoteerd voor 1.500 Pts. Is dit zegel echter afgestempeld met stempel de 'fecha' (datumstempel) dan is de waarde 4.000 Pts.

Alle prijsnoteringen zijn gebaseerd op de catalogus uit 1996.

Zelf heb ik diverse afwijkingen op zegels gevonden welke niet in de speciale catalogus worden beschreven, zoals Ed.nr. 44, welk zegel 2 punten na de '4' heeft in plaats van één punt.

Ook zegel Ed.nr. 64 bevat 5 verschillende plaat-/drukfoutjes, welke niet beschreven zijn in de speciale catalogus.

Met dit artikeltje wil ik aangeven dat als men dieper gaat graven in de afstempelingen, plaatfoutjes etc., er een nieuwe wereld opengaat met betrekking tot het verzamelen van postzegels.

Nico Beek

De Wereldtentoonstelling in Lisboa 4 - 13 september 1998

Dagelijks werden, wekenlang, fraai uitgevoerde TV-spots uitgezonden en ook dagelijks verschenen er pagina grote advertenties in de kranten die het volk moest opwekken om deze tentoonstelling gratis te bezoeken.

Alles vond plaats in het fantastische Congres-tentoonstellingscentrum van Belém dat de afmetingen en uitstraling van een paleis heeft. Voorzien van alle faciliteiten met meer dan voldoende personeelsbezetting.

Prachtige zalen met uitgebreide en zeer interessante kavels en twee aparte gescheiden ruimtes voor de landelijke posterijen en handelaren.

Tot zover alles prachtig geregeld. Maar dan. De kavels waren verwijderd van het diffuse licht. Rariteiten als plaatfouten, kleurschakeringen waren alleen met een zaklamp te bekijken.

De kaders eindigden op enkel-hoogte zodat je meestentijds op de knieën moest en ..... er was werkelijk niemand. Dat wil zeggen, de ervaring van Wietze Hoogeveen, Frits van Beekum, Huub Kause en Koos Fase, die voor 'Iberia' uitgenodigd waren voor de officiële inauguratie. Er was niemand te bekennen.

Ikzelf was er op 4 september aanwezig om te horen dat de tentoonstelling pas 5 september openging. 4 September was de inauguratie met o.a. de President van Portugal, maar zonder de 'Iberia-jongens', omdat Frits de officiële uitnodiging pas 3 september in Holland in zijn bus vond. Wietze en ik waren daar niet van op de hoogte en presenteerden ons tevergeefs voor het feest. Geen toegangskaarten! Waren we wel uitgenodigd! Niemand had enig idee en ik werd Vrijdag van hot naar haar gestuurd, sprak met een tiental personen en kwam uiteindelijk met de president van de Portugese Filatelistische Club in contact die nergens van wist, mij zeer vriendelijk aanhoorde totdat hij begreep dat wij (z.g.) specialisten waren die ons voor de Filatelie geïnteresseerd toonden. Toen bleek dat 'Iberia' geen handelaar was, verdween de glimlach, kwam boosheid boven en werd de toestand onaangenaam.

Ik ben maar naar huis gegaan om 's-maandags rond 12 uur terug te komen, toen alles open was. Geen mens te bespeuren op wat buitenlandse handelaren na die hun tijd verdreven tussen de kaders. Bij de handelaren was ik de enige bezoeker wat wel als voordeel had dat iedereen zich langdurig met me bezig hield.

Van Wietze vernam ik op dinsdag 8 september van zijn zelfde ervaring en dezelfde dag kwamen Koos en Frits (met de uitnodiging) langs, die woensdag 9 en zondag 13 september dezelfde publieke afwezigheid aantreffen.

Wietze vertelde me nog dat hij om 19.00 uur naar huis werd gestuurd omdat de tentoonstelling om zeven uur gesloten werd. Dus als alle winkels dichtgaan en de kantoren leeglopen, sluit het Congresgebouw zijn deuren wanneer de mensen vrij zijn om gratis binnen te komen.

Natuurlijk hebben wij mooie dingen gezien, zoals door Frits in de vorige IBERIA beschreven, natuurlijk hebben wij oude vrienden bij de handel gesproken, maar de wereldtentoonstelling was chaotisch, zonder publiek, zonder 'filatelistische liefde', volkomen geënt op de commercie tot het gênante af.

Vijf Iberia-leden hebben de moeite genomen om het feestgedruis in Lisboa gestalte te geven, om met de zustervereniging in Lisboa in verregaand contact te komen, om een bijeenkomst met deze leden te hebben. Wij zijn gestuit op de commercie en hebben daaraan niet veel plezier aan beleefd, zij het dan dat Núcleo een van onze leden een oude 1998 catalogus als nieuw heeft verkocht!

Jan van Gerwen

Buitenlandse strijders bij de Nationalisten

Het Europa van het tijdperk van de opstand en de Spaanse Burgeroorlog is een Europa in grote spanning. Deze spanning vindt zijn voornaamste oorsprong in het Verdrag van Versailles, dat een eind maakte aan de Eerste Wereldoorlog, in de Bolsjewistische Revolutie in Rusland en in de moeilijke economische situatie, vooral in het overwonnen Duitsland, later in andere landen verergerd door de depressie van 1929.

Er zijn nieuwe regeringsvormen ontstaan. Duitsland, met een nationaal-socialistische regering onder leiding van Adolf Hitler heeft de barrières opgelegd door het vredesverdrag doorbroken en heeft een aanvang gemaakt met de herbewapening. Italië heeft zijn interne moeilijkheden overwonnen met de fascistische beweging van Mussolini. Rusland, onder de ijzeren leiding van Stalin, ontwikkelt zijn kolossale vijfjarenplannen en tracht de communistische doctrine over de wereld te verspreiden. Groot Brittannië en Frankrijk, met zwakke steun van andere landen van Centraal-Europa, trachten de totalitaire opmars van deze landen af te remmen en de hegemonie op het continent te behouden.

Maanden eerder, aan het eind van 1935, valt Italië Abessinië binnen en maakt dit tot een deel van zijn imperium, ondanks de bedreigingen en de beperkingen opgelegd door de Volkerenbond, een internationale organisatie van twijfelachtige doelmatigheid.

Anderzijds verheelt Duitsland niet zijn voornemens het door Versailles verlorene terug te winnen. Het verzet zich tegen dit verdrag en wil de hereniging van de Duitsers, de "Anschluss" met de annexatie van het kleine Oostenrijk.

Rusland handhaaft de voortdurende aanwezigheid van zijn revolutie tegenover de volkeren van de wereld.

Het is daarom niet vreemd, dat Europa in deze jaren sterk gepolitiseerd is. Het is verdeeld tussen de drie tegenover elkaar staande richtingen, de democratische, vertegenwoordigd door Frankrijk en Engeland en de totalitaire, fascistische of nationaal-socialistische enerzijds en communistische anderzijds. Daardoor is de dreiging van een conflict enorm, een oorlog is mogelijk, de vrede hangt aan zwakke draden.

Onder deze omstandigheden ontstaat de Burgeroorlog in Spanje. Hierin manifesteren zich duidelijk de politieke tendenzen in Europa. Een regering in Madrid, van democratisch model, die geleidelijk afglijdt naar posities dicht bij het sociaalcommunisme, strijdt tegen enige in opstand gekomen militairen, die de steun krijgen van conservatieve en/of nationalistische kringen min of

meer overeenkomstig het autoritaire model, fascistisch of corporatief. De tendens in de Europese landen hulp te verlenen aan die Spaanse sector die zijn politieke voorkeur heeft, is enorm. Hoewel eveneens het gevaar – groot is, dat deze hulp, vooral als deze van officieel karakter is, het uitbreken van een ernstig conflict kan verhaasten, Hiertoe bereiden zich allen, met meer of minder vrees, voor. Frankrijk en Engeland, in hun wens het conflict te vermijden of althans uit te stellen, vragen het akkoord van de andere grootmachten geen hulp te verlenen aan geen van de twee zijden. Met moeite is een dergelijke overeenkomst bereikt, en er wordt een Non-Interventie Comité in Spanje opgericht, dat met interne spanningen meer-of minder efficiënt optreedt gedurende de gehele campagne, waardoor althans tijdelijk een wereldoorlog wordt vermeden. Doch beide Spanje's hebben de hulp van andere landen nodig, vooral voor de levering van wapens. De regering van Madrid verkrijgt ze voornamelijk van de Franse regering, voor de oprichting van het Non-Interventie Comité en later, min of meer heimelijk, van ander landen en Rusland in de vorm van de verkoop van wapens en met de zending van vrijwilligers die de Internationale brigades vormen. Hier zullen wij deze strijders niet behandelen, de Postale Geschiedenis van hen volgt in een later artikel. Bij Nationaal Spanje geschiedt iets overeenkomstigs. Wij hebben gezien, dat al vanaf het eerste ogenblik, de 19e juli 1936 Generaal Franco Luis Bolin naar Rome zond om hulp aan Italië te vragen voor de levering van vliegtuigen. Het schrijven, dat hij overbrengt luidt eenvoudigweg :

"Ik geef opdracht aan dhr, Luis Bolin om in Engeland, Duitsland of Italië met spoed vliegtuigen en materiaal te kopen voor het niet-marxistische Spaanse leger. Tetuan 19/7/36. De commanderende general Francisco Franco."

Deze ongecompliceerde nota, vrij ongewoon en nauwelijks officieel in diplomatieke bewoordingen, is de basis voor alle buitenlandse hulp, die de regering van Franco zal ontvangen.

Als eerste gevolg van deze nota worden 12 Savoia 81 vliegtuigen met bemanningen naar Marokko gezonden, waarvan er slechts negen hun bestemming bereiken. De piloten worden in het Legioen opgenomen.

Duitsland, als gevolg van overeenkomstige stappen, geeft de Nationale zijde ook hulp met vliegtuigen. In deze en andere transacties voor de levering van wapens neemt Johannes Bernhardt, administrateur van de Duitse exportfirma Gebr. Wilmer in Marokko, leider van de Duitse Nationaal-Socialisten in Noord Afrika, actief deel.

*Briefkaart Mussolini.
Gestempeld: Jerez de la Frontera
13/4/37.*

Hij vertrekt 24 juli naar Berlijn met zijn landgenoot Langenheim en kapitein Arranz en in Beyreuth verkrijgt hij na onderhandelingen met Hitler via zijn contacten met Goering de levering van het eerste materiaal. Later, nadat de hulp een grotere omvang had aangenomen, worden in Duitsland en Spanje ondernemingen opgericht belast met de regeling van de aankoop en verzending. Dit zijn de R.O.W.A.K. en de H.I.S.M.A.. Deze laatste, de Spaans-Marokkaanse Transportonderneming, met zetel in Sevilla (hotel Cristina) Burgos (Héroes del Alcazar de Toledo) en Melilla is ongetwijfeld van groot belang, omdat via deze firma de gehele Duitse handel in wapens voor Spanje is gecentraliseerd.

Uit het gezichtspunt van de Postale Geschiedenis is het stempel, dat deze firma gebruikt voor haar correspondentie, merkwaardig. Het is een dubbele groene cirkel met 3 regels "H.I.S.M.A. Ltda.-Carranza y Bernhardt-Melilla." H.I.S.M.A. overleeft de Burgeroorlog en levert door haar bemiddeling gedurende de 2e Wereldoorlog talrijke grondstoffen en Spaanse produkten aan Duitsland; steeds onder beheer van Bernhardt.

Briefkaart gelopen van Melilla naar Duitsland d.d. 28/8/37 met commercieel stempel H.I.S.M.A.

Propagandakaart met Hitler, Franco en Mussolini, naar San Sebastian. Stempel Sevilla 31/7/37

De eerste Italiaanse strijders, afgezien van de piloten in Marokko, vormen een deel van een kleine groep, waarmede de Graaf Rossi (Arconovaldo Bonacorsi) vanaf 27 augustus op Majorca strijdt tegen de miliciens van Madrid, die onder bevel van kapitein Bayo op het eiland geland zijn. Dit is echter alleen maar een symbolische hulp.

Afgezien van vliegtuigen levert Italië aan Spanje lichte tanks en artillerie met technici. Deze worden bij het Legioen ingelijfd en in Cáceres wordt de eenheid "Italiaans/Spaanse Groep Tanks en Artillerie" gevormd, die later bij de kolonne Varela wordt ingelijfd, die naar Madrid oprukt. Met het materiaal, dat daarna komt, worden gevormd een compagnie tanks, de 1e groep artillerie en de 1e sectie anti-tanks, die bij de kolonne Asensio gevoegd worden, de 2e groep artillerie en de 2e sectie anti-tanks voor de kolonne Delgado Serrano en de 3e sectie anti-tanks voor de kolonne Barron.

Gedurende de maanden oktober, november en het begin van december neemt de zending van Italiaans en Duits oorlogsmateriaal wat af.

Ongetwijfeld is dit wegens de mening, dat generaal Franco reeds voldoende heeft om de oorlog te zijnen gunste te beëindigen met de inname van Madrid.

Een Italiaanse militaire Missie is sinds 5 september in Spanje werkzaam, onder voorzitterschap van generaal Roatta. Nadat de regering van generaal Franco op 18 november d.a.v. door Italië en Duitsland erkend was, beveelt Roatta Mussolini aan actiever in Spanje deel te nemen, gezien de invloed van de Sovjethulp en de Internationale Brigades aan de Regering van de Republiek, die voor de afloop van de oorlog van doorslaggevend belang kunnen zijn.

Op 7 december benoemt Mussolini generaal Roatta als bevelvoerder van de land- en luchtstrijdkrachten in Spanje. En op de 22e van deze maand, een belangrijke datum, arriveren in de haven van Cadix de eerste 3.000 zwarthemden, georganiseerd in compagnieën met bevelvoerders van de Vrijwillige Militie en enige hoge officieren van het Koninklijke Leger. Hiermede wordt een eerste regiment vrijwilligers op de Zuidelijke basis van Sevilla gevormd.

Later, 15/1/37 komen er nog meer vrijwilligers aan en hiermede wordt het 2e regiment gevormd en met deze twee regimenten de 1e Brigade Legionnaires. Bijna alle vrijwilligers behoren tot de "Vrijwillige Militie Nationale Veiligheid" met veel veteranen van de campagne in Abessinië, mannen op rijpere leeftijd en anderen bijzonder jong. Om zich aan te passen bij de terminologie van het Legioen worden de bataillons vendels genoemd met namen zoals Terrible en Inesorable. De Brigade wordt genoemd "God wil het". Aan het eind van januari zijn ze geconcentreerd in de provincie Córdoba (Cabra, Lucena, Montilla) Er zijn nu reeds drie groepen Vendels met twee andere onafhankelijke, het 4e en 5e, twee compagnieën tanks, artillerie en diensten. In totaal meer dan 10.000 man. De slag om Málaga is hun vuurdoop. Op 5 februari vallen zij in de sectoren van Alhama, Loja en Antequera aan. Tegenover een slecht geleide vijand met onvoldoende bewapening bereiken ze de 8e Málaga.

Ze bezetten de stad met de Spaanse strijdmacht van kolonel Borbón. En nu we over Malaga spreken moeten wij het optreden van de Italiaanse Consul Tranquillo-Bianchi voor de inname bespreken. Hij hielp een groot aantal vervolgte Franco aanhangers ontsnappen. Als blijk van dank werden postzegels toepasselijk overdrukt met "Malaga bedankt Tranquillo-Bianchi - 8/2/1937 - Leve Spanje" Het is duidelijk, dat het initiatief voor deze opdruk genomen werd door Juan Marra, een Italiaan, die met de overwinnaars de stad was binnengetrokken en de promotor van vele andere patriotistische opdrukken is en die later een welvarende postzegelhandel had. Wat betreft de hulp van de vrijwilligers in de Spaanse Burgeroorlog merken wij op, dat velen zich bij Franco aansloten uit anti-communistische overtuiging, anderen waren uit op avonturen en sommigen, weinigen, uit honger of werkeloosheid. Vooral de Italianen waren edelmoedig. Italië liep met zijn hulp groot gevaar en gebruikte mannen en wapens die later in de 2e Wereldoorlog nodig waren. De hulp werd verleend op basis van vage overeenkomsten van vriendschap en samenwerking. De economische deelname van Spanje, zoals in het begin was overeengekomen, werd later aanzienlijk verlaagd.

Briefkaart met de Italiaanse consul in Malaga, met Spaanse zegel tot zijn aandenken.

Terwijl de campagne van Malaga zich ontwikkelde kwamen er meer groepen vrijwilligers. Ze worden naar Aranda de Duero overgebracht, de Noordelijke basis, in totaal 18 bataillons, die met generaal Coppi de 2e en 3e divisie zullen vormen. In Cadiz wordt ontscheept de divisie "Littorio" in zijn geheel met de gehele bewapening en vrijwilligers, niet van de militia, doch van het Koninklijk Leger onder bevel van generaal Bergonzoli. Hiermede en met de strijdmacht van Malaga wordt gevormd het C.T.V., het Korps Vrijwilligers-troepen. Begin maart 1937 wordt het C.T.V. geconcentreerd in de sector Guadelaajara. De Italianen, verblind door het gemakkelijke succes in Malaga, denken dat de oorlogsmethoden van de Spanjaarden verouderd zijn en dat de Republikeinse vijand gemakkelijk overwonnen kan worden wegens zijn inferieure militaire techniek. Zij hebben het echter mis. Bij de slag aan de Alcarria van 8 tot 22 maart staan ze niet alleen tegenover de nieuwe gemengde brigades van het Volksleger maar ook tegenover de Internationale Brigades, waarin onder andere anti fascistische Italianen strijden (Garibaldi bataillon). Na verwoede strijd in Brihuega, Trijueque en Palacio de Ibarra waar ze onder meer de 12e Internationale Brigade samen met het bataillon Garibaldi tegenover zich vonden, werden ze mede door de zeer ongunstige weersomstandigheden verslagen en gedwongen terug te trekken.

Aan deze slag namen aan Italiaanse zijde deel 4 divisies, de 1e afkomstig van Malaga of "God wil het", de 2e of "Flanme Nere", de 3e of "Penne Nere" en de 4e of "Littorio", 2 groepen onafhankelijke vendels, artillerie en gespecialiseerde troepen. alles onder bevel van generaal Roatta genaamd "Mancine" met hoofdkwartier in Arcos de Jalón. Met een maximum aantal Italiaanse strijders in het leger van Franco van 35.222 vielen ca. 1.000 doden 2.500 gewonden en 800 vermisten. Ongetwijfeld betekende deze ongelukkige slag een les in vernedering voor de Italianen en tezelfdertijd een oproep voor de selectie van kaders en commandanten.

Na de ramp te Guadelajara worden de vrijwel gedemoraliseerde troepen gereorganiseerd in de provincies Valladolid en Palencia. Tot nieuwe bevelvoerder van het C.T.V. wordt benoemd generaal Ettore Bastico met generaal Berti als onderbevelhebber en kolonel Gambara als chef van de Generale Staf. Militairen, die slecht bruikbaar, die van ongeschikte leeftijd zijn, zieken en twijfelachtigen worden gerepatrieerd en met geselecteerd personeel worden 2 divisies georganiseerd, behalve de "Littorio", een gespecialiseerde groep tanks en vlammenwerpers en artillerie. Voorts zijn er nog 2 Gemengde Brigades "Flechas". Bij de operaties in Biskaje treedt het C.T.V. weinig op. Tot 5/4/37 neemt de brigade "Flechas Negras" met 80 % Spanjaarden niet aan de strijd deel. Daarna wel de groep "23 maart" met 6 bataillons de artilleriesgroepen van het legioen en de "Co'ndor" luchtmacht (generaal Speerle).

Aan de slag van Brunete nemen geen Italiaanse eenheden deel, doch wel aan de campagne van Santander. Hier strijdt het C.T.V. met de divisies "Flanme Nere", "23 maart" en "Littorio" met 26 bataillons of vendels, 4 compagniën tanks, 5 eskadrons cavallerie, 48 batterijen, 5 compagniën anti-tanks en 3 luchtafweer, in totaal een 35.000 man. Hoewel deze bijdrage groot lijkt, mag niet worden vergeten, dat van de 106 Nationale bataillons die aan de slag deelnamen er slechts 26 Italiaans zijn, d.w.z. minder dan 25 procent van het totaal.

De strijd vangt 4/8/37 aan en bij de verwoede strijd wordt grote moed getoond en worden door de Italianen goede resultaten bereikt. Vooral in de pas del Escuda vallen vele slachtoffers en 375 strijders zijn daar begraven. Het C.T.V. neemt niet deel aan de campagne in Asturië, dat het einde betekent van het Republikeinse Leger van het Noorden. Gedurende deze tijd zijn de Italianen geconcentreerd in diverse plaatsen in het Ebrodal, waar ze uitrusten en gereorganiseerd worden. Generaal Bastico wordt op 6/10/37 vervangen door generaal Berti. In september van dit jaar opereren ze aan het front van Aragon. Daar strijdt de gemengde brigade "Flechas Azules" die slechts 5 % Italianen telt. Later zal deze brigade verenigd worden met een van dezelfde klasse "Flechas Negras" om de divisie genaamd "Flechas" te vormen.

In de slag bij Teruel, in december 1938 ingeleid door het Volksleger vochten geen Italiaanse infanterietroepen. Wel echter een deel van de artillerie, die het legerkorps Castilië onder bevel van generaal Varela versterkte. Na de slagen bij Santander werd het C.T.V., zoals reeds eerder gezegd, gereorganiseerd. Het omvat daarna de divisie stoottroepen "Littorio" met de "Flamas Negras XXIII de Marzo" en de "Flechas" alsmede de groepen tanks en artillerie. Van de 3 divisies

zijn er 2 Italiaans en 1 gemengd met een meerderheid van Spanjaarden. In deze samenstelling vallen ze 9/3/38 bij het offensief in Arragon aan in de sector van Calamocha en stoten diep door tot de nabijheid van Tortosa. Ook nemen ze deel aan de strijd aan de fronten van de Levante. Bij de slag aan de Ebro, ontketend door het Volksleger, treedt het C.T.V. niet actief op. Wel is er een zeer doeltreffend optreden van de artillerie. Bij deze gelegenheid beschikt de luchtmacht over 2.688 legionnaires. Het C.T.V. telt 38.387 man, hoewel een groot deel Spaans is.

Bij Besluit van de Nationale Regering van 1/10/38 wordt bepaald, dat buitenlandse vrijwilligers, die meer dan 18 maanden gestreden hebben, gepatriëerd worden. Als gevolg daarvan vertrekken 10.000 Italianen uit Spanje. Om in de hierdoor ontstane leemte te voorzien worden de brigades "Flechas" divisies, met een meerderheid Spaanse soldaten. Zo heeft het C.T.V. nog maar 1 Italiaanse divisie, de "Littorio" en 3 gemengde "Flechas Negras", "Flechas Azules" en "Flechas Verdes". Op 24/10 wordt generaal Berti van het bevel over het C.T.V. ontheven. Hij wordt vervangen door Gastone Gambara, tot dusver chef van de Generale Staf. Onder dit bevel treedt het C.T.V. op in de slag van Catalonië bij het bruggehoofd van Seros, tegenover Fraga. Het breekt door het vijandelijke front en trekt met andere Spaanse eenheden zonder veel weerstand te ontmoeten op en bezet het gebied nadat het Volksleger naar Frankrijk is geëvacueerd.

Het eind van de oorlog is gekomen. Na de bezetting van Catalonië valt het C.T.V. onder het Centrumleger (generaal Saliquet) op het front van Toledo. Het Nationale offensief begint 27/3/39, de troepen rukken op en bezetten Aranjuez; Albacete en uiteindelijk Alicante op de 30e en overwinnen de laatste burgers en strijders van de Republikeinen, die hoopten van hieruit Spanje te kunnen verlaten. De missie van de legionnaires is beëindigd. Na aan het militaire défilé van de overwinning in Madrid deelgenomen te hebben worden ze in hun geheel naar Italië gepatriëerd. 1/6/39 vertrekken de schepen uit Cadix op de terugtocht naar Italië. Wij hebben nog niets gezegd over de deelname aan de oorlog van de luchtmacht van het legioen. Dit en de bevoorrading door de lucht van Nationaal Spanje is behandeld in het artikel betreffende de luchtmacht van beide zijden. Rest ons nog te vermelden dat de herinnering aan hun optreden in Spanje de Italiaanse ex-strijders nog lang' bijgebleven is. Een vereniging, de "Nationale Associatie van Italiaanse Strijders in Spanje" vertegenwoordigt hen. Er zijn veel boeken over hen geschreven. Om slechts enkele te noemen vermelden wij dat van generaal Francesco Belforte "De Burgeroorlog in Spanje" (1939), dat van Alcofar Nassaes "De Italiaanse Legionnaires in de Spaanse Burgeroorlog (1977)", dat van Luis Bolin "Spanje. De Essentiële jaren" (1967), dat van Ramon Garriga "Guadajajara en de gevolgen ervan" (1974). Voorts ook in andere werken van een meer algemeen karakter.

Manuel Vazquez Enciso

(In ons volgende nummer alles over de Italiaanse militaire post in Spanje)